

Postmodern Japon Edebiyatı Bağlamında Murakami Haruki

Murakami Haruki in the Context of Postmodern Japanese Literature

Aytemis DEPCI

İskenderun Teknik Üniversitesi, Turizm
Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Hatay,
Türkiye

İskenderun Technical University, Tourism
Faculty, Department of Tourism Guidance,
Hatay, Türkiye
aytemis.depci@iste.edu.tr

Öz

Postmodern edebiyatın kökeni ve tanımı Batı kaynaklı olduğundan Japonya için postmodernizm algısı sorunsallaşmaktadır. Ancak postmodern edebiyattaki pek çok unsurun hâlihazırda Japon edebiyatında mevcut olduğu ve yüksek üretim ve tüketim toplumu olan Japonya'nın kendiliğinden postmodern unsurları barındırdığı görülmektedir. Dahası, küreselleşme ve kültürler arası alışverişler de çağdaş Japon edebiyatını büyük ölçüde şekillendirmektedir. Çalışmanın amacı postmodern Japon edebiyatına genel bir bakış getirerek Japon yazar Murakami Haruki'nin edebi tarzının postmodernliğine odaklanmaktır. Postmodern Japon edebiyatı, teknolojinin, aşırı tüketimin ve geleneksel değerlerin sorgulanmasının etkisi de dâhil olmak üzere Japonya'daki sosyal ve kültürel değişiklikleri yansıtır. Murakami, eserlerinde hem Doğu'nun hem de Batı'nın unsurlarını birleştirdiği için çalışmalarının tarzı başlı başına Japon, Doğulu veya Batılı olarak kategorize edilemez. Murakami'nin eserlerinde ideallerini ve benliğini kaybeden bireyin postmodern dünyası tasvir edilirken geleneksel olmayan ikili karşıtlıklara meydan okunmakta ve geleneksel idealler sorgulanmaktadır. Sonuç olarak yazar, semboller ve metaforlar ile bezeli romanlarında üstkurmaca ve metinlerarasılık gibi postmodern unsurları kullanıp geleneksel kalıpların dışına çıkarak anlatı sınırlarını aşmakta ve kendi postmodern dünyasını yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, Japon edebiyatı, Japon romanı, Haruki Murakami

Abstract

The perception of postmodernism becomes problematic for Japan since the origin and definition of postmodern literature is mainly Western origin, However, it is seen that many elements in postmodern literature are already exist in Japanese literature since being a part of high production and consumption society. Moreover, globalization and intercultural exchanges shape contemporary Japanese literature to a great extent. The purpose of this study is to provide a general overview of postmodern Japanese literature and to focus on the postmodernity of the literary style of Japanese author, Haruki Murakami. Postmodern Japanese literature reflects social and cultural changes in Japan, including the impact of technology, excessive consumption, and the questioning of traditional values. Murakami's style cannot be categorized as Japanese, Eastern, or Western, as he combines elements of East and West in his works. Murakami's works depict a postmodern world in which an individual loses his ideals and self, while challenging unconventional binary oppositions and questions traditional ideals. As a result, the author transcends narrative boundaries and creates his own postmodern world using postmodern elements such as metafiction and intertextuality in his novels with symbols and metaphors.

Keywords: Postmodernism, Japanese literature, Japanese novel, Haruki Murakami

Geliş Tarihi/Received 01.04.2025
Kabul Tarihi/Accepted 22.12.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 18.02.2026

Cite this article as: Depci, A. (2026). Murakami Haruki in the context of postmodern Japanese literature. *Current Perspectives in Social Sciences*, 30(1), 1-12.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Sanatın pek çok disiplininde görülebilen postmodernizm kavramı edebiyatta ise sınırların kalktığı ve katı tür ayrımlarının reddedildiği bir akım olarak ortaya çıkmaktadır. Biçimi yapı sökümü uğratan ve on dokuzuncu yüzyılın gerçekçi tekniklerini reddeden Modernizmde, modernite kültürel bir gerçeklik olarak algılanırken, Postmodernizmde ise modernizmdeki nedensellik yıkıma uğrar ve bu durumda göreceli gerçeklik de ortadan kaldırılarak değerler eşitlenmek istenir. Böylece tüm geleneksel değerler anlamsızlaşmaya başlayarak birbirine karşı üstünlüğünü kaybeder. Bunun sonucu olarak anlatıda amaçsızlık duygusu ve yoğun bir nihilizm ile birlikte kişilerin gerçek konumları ve toplumsal gerçeklikleri kaybolurken bireysel kimlikleri parçalanır.

Postmodern anlatılar, geleneksel edebiyat anlayışına karşı gelerek okuru alışmışın dışına sürükleyerek farklı bir deneyim elde etmelerine fırsat sunar. Postmodern anlatılarda zaman ileriye doğru akmaz, iç içe geçen ve genellikle geri dönüşlerin olduğu karmaşık zaman dilimlerini içerir. Postmodern metinlerin mesaj verme kaygısı yoktur ve karakterlerin bir anlamın peşinde koşması, bir hedef veya ütopya için mücadele etmesi söz konusu değildir. Kolaj, ironi, absurdizm, iç içe geçme, gizem, amaçsızlık, nihilizm gibi unsurlar içeren postmodernizm kesin çizgileri olan bir akım olmadığı için her roman biraz postmodern özellik barındırabilir. Postmodernizmi kuramsallaştırmaya çalışan ünlü eleştirmen Julia Kristeva “her metin bir alıntılar mozaiğidir ve hiç bir metin başka metinlerden bağımsız düşünülemez” (1980, s. 66) diye belirterek postmodern metinlerin diğer metinler ile ilişkisini ortaya koymaktadır. Postmodern romanlarda görülen en belirgin özellikler metinlerarasılık, ironi, parodi, üstkurmaca öğelerini barındırmasıdır. Bunlardan herhangi birini yoğunlukla içeren eser postmodern olarak nitelenebilir. Dolayısıyla tam anlamıyla postmodern roman olamayacağı gibi, her romanda postmodern özellikler bulunabilir demek mümkündür.

Postmodern anlatılarda metinlerarası ilişkiler gözlemlenir ve bir metnin diğer eserlerden yalıtılmış yaratımlar olmadığı kabul edilir. Postmodern edebiyatta metinlerarasılık, başka bir edebi esere gönderme yapılması ya da daha önceki eserlerin belirli kısımlarının düzenlenerek yeni anlatıda kullanılması olarak tanımlanabilir. Metinlerarasılık yoluyla eski anlatılarla bağ kurularak duygu ve düşünce birliği vurgulanırken yeni esere çok boyutlu bir kimlik kazandırılmış olur.

Üstkurmaca, metin içine yerleştirilen başka bir metin olarak tanımlanabilir. Bir eserdeki anlatıcı veya karakter farklı bir eser okuyorsa bu durum anlatı içi anlatı olarak da tanımlanan üstkurmaca tekniğidir. Üstkurmaca sıklıkla yazarın otoritesini zayıflatmak, beklenmedik anlatı değişiklikleri yapmak, okura kurgusal bir eser okuduklarını hatırlatacak şekilde kendi anlatı yapısını vurgulamak, okur ile duygusal mesafe sağlamak veya kurgu üzerine yorum yapmak için kullanılır. Üstkurmaca ve metinlerarasılık, anlatı geleneklerinden sapmayı sağlayan unsurlar arasındadır.

Modern edebiyat olmasa postmodernin varlığının mümkün olamayacağı göz önünde bulundurulmakla birlikte, modern ve postmodern edebiyat arasında ayırım yapmanın postmodernin elinde olması da kaçınılmazdır. Modernizmde romanlar aydınlanmacı özellik taşıdıklarından bilinç ile ilişkili oldukları görülmektedir. Patricia Waugh, modernizmin bilinçle meşgul olduğunu belirtir ve zihnin işleyişinin psikolojinin bize inandırdığından çok daha az istikrarlı olduğunu modernizmin ortaya koyduğunu vurgularken, postmodernizmin ise kurgusallıkla çok daha fazla ilgilendiğini savunmuştur (Waugh, 1984, s. 14). Ancak postmodern ile modern arasındaki yakınlığı da gözden kaçırmamak gerekir. Hutcheon'ın (1987, ss. 10-31) belirttiği gibi postmodernizm, modernizmden tamamen kopuştan ziyade onu tamamlayan bir olgudur: “Postmodernizm temelde çelişkilidir, kararlı bir şekilde tarihseldir ve kaçınılmaz olarak politiktir. ...hem sanatın hem de toplumun geçmişiyle eleştirel bir yeniden ziyaret, ironik bir diyalogdur”. Postmodernizm, modernizmin ardından gelen, ona tamamen karşı çıkan yeni bir akım değil; modernizmin mirasını hem taşıyan hem dönüştüren, sanat-toplum-tarih üçlüsünde kendine özgü bir dil ve eleştirel pozisyon inşa eden bir kültürel formdur. Bu bakımdan, “çelişkilidir” ifadesi, postmodernizmin hem modernizmin ilkelerini kullanmasını hem de onları dönüştürmesini ifade etmektedir ve dolayısıyla postmodernizm “modernizmin belirli özelliklerinin bir uzantısı ve yoğunlaşması” (Hutcheon, 1988, ss. 49-50) olarak ortaya çıkmaktadır.

Postmodernizm düşüncesinin kökeninin Batılı kaynaklardan doğması sebebiyle modern olmasına rağmen coğrafi olarak bir Doğu ülkesi olan Japonya için postmodernizm algısı ve tanımı sorunsallaşmaktadır. Japon edebiyat çevreleri tarafından kimi zaman Batılı tarzı itibarıyla yeterince Japon olarak görülmeyen çağdaş Japon yazar Murakami Haruki'nin (村上春樹) eserlerindeki postmodern uygulamaları itibarıyla mi Batılı olarak algılanmakta olduğu tartışmaya açık bir konudur.

Postmodern Japon edebiyatı, bireyin kimlik arayışı ve toplumsal bağlamdaki yerini sorgularken eserler genel itibariyle bireyin içsel yolculuğunu, yabancılaşma ve modern toplumun karmaşıklıklarıyla nasıl başa çıktığını tasvir etmektedir. Bu tema, Haruki Murakami ve diğer postmodern Japon yazarların eserlerinde sıklıkla görülen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı Japon postmodern edebiyatına genel bir bakış getirerek, Batılı postmodernizm anlayışı ile karşılaştırarak Murakami Haruki'nin postmodern stilini ele almaktır. Batı pop kültürü ile Japon yerel değerlerini harmanlayan eserler veren Murakami'nin postmodern stilinin irdelenmesi Japonya'nın postmodern edebiyatının hem yerel hem de küresel bağlamda nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bunun için öncelikle Japon edebiyatındaki modernizm ve postmodernizm kavramlarına bakılacak ve sonrasında ise Murakami'nin postmodern tarzı ve eserlerine değinilecektir.

Postmodern Japon Edebiyatı ve Murakami Haruki

Japonya'da sanat ve edebiyattaki modernizm kavramı 1910-1940 yılları arasında popüler bir entelektüel düşünce olarak kendini göstermiştir. Modern Japon edebiyatında, modern birey kavramı Batılı sanatsal eğilimlerin benimsenmesi sürecinde ortaya çıkmış ve Batılı Modernistler gibi Japon Modernist yazarlar da yeni tarzlar, konular ve kurgular deneyerek geçmişin geleneklerinden kopmuşlardır. Japon yazarlar özellikle 20. yüzyılın başlarındaki değişen yaşam tarzı, politik ve sosyoekonomik gelişmeler hakkında yazmışlardır. Modern Japon edebiyatında geleneklerden, ulus merkezli ve grup yönelimli değerlerden güçlü ve kasıtlı bir kopuş döneme damgasını vurmuştur. Bu kopuş, yerleşik dini, siyasi ve toplumsal görüşlere karşı güçlü bir tepkiyi de içermektedir. Her şeyin göreceli olduğu Modern Japon edebiyatında mutlak gerçek diye bir şeyden söz etmek mümkün değildir. Savaş yıllarını içeren döneme yabancılaşma, kayıp ve umutsuzluk hâkimdir ve toplumun eski düzenini yitirdiği görülmektedir. Bu dönemde edebiyat bilinçdışıyla ilgilendirilir. Yeni edebi biçimler ve üsluplar; örneğin otobiyografik, itiraf niteliğinde bir anlatım türü olan Ben-Roman (shishōsetsu) (birinci şahıs bakış açısı) 1906'da ortaya çıkmıştır. Yazarların ağırlıklı olarak kendi psikolojilerini ortaya koydukları "ben-roman" edebi türü, bir söylem olarak Japon edebi metinlerine ilişkin algının yanı sıra kültürel ve dilsel geleneğine ilişkin algıyı da etkilemiştir.

Bu bağlamda, 1920'ler ve 1930'larda özellikle Kawabata Yasunari (川端康成, 1899-1972) ve Yokomitsu Riichi (横光利一, 1898-1947) gibi yazarların öncülük ettiği ve Japonya'da Modernist edebiyatın başlangıcı olarak kabul edilen Shinkankakuha (新感覚派 Yeni Duyumculuk Okulu) (Keene, 1984, s. 644) grubu ortaya çıkmıştır. Japon modernizmi bu dönemde Williams'ın (2000, s. 522) da belirttiği gibi *modanizumu* kavramı altında "*ero, guro, nansensu*" (erotik, grotesk ve anlamsız) olarak nitelendirilen yeni ve yıkıcı eğilimlerle özdeşleşmiştir. Bu dönemde özellikle *Shinkō Geijutsusha* grubu, "sanat sanat içindir" anlayışını savunarak sanatın faydacı değerine karşı çıkmış, ancak bu yaklaşım onları dönemin eleştirmenlerince önemsizleştirilmiştir. Grubun üyeleri arasında Yoshiyuki Eisuke (吉行エイスケ, 1906–1940), Kobayashi Hideo (小林秀, 1902–1983), Ibuse Masuji (井伏鱒二, 1898–1993) ve Funabashi Seiichi (舟橋聖一, 1904–1976) gibi önemli isimler yer alsa da, Japonya'da yükselen aşırı milliyetçilik 1930'ların sonlarına doğru modernizmin etkisini giderek zayıflatmıştır. Böylece Japon modernizminin kısa ömürlü oluşu, Batı modernizminin yüzeysel bir yansıması olarak değerlendirilmiş ve özgün bir yerli hareket olarak görülmemiştir.

Savaş yıllarını içeren döneme yabancılaşma, kayıp ve umutsuzluk hâkimdir ve toplumun eski düzenini yitirdiği görülmektedir. Bu dönemdeki proleter yazarlar ve önemli eserleri arasında Miyamoto Yuriko'nun (宮本百合子) Futatsu no Niwa, 二つの庭 İki Bahçe 1947), Tokunaga Sunao'nun (徳永直, 1899–1958) Taiyō no nai Machi (太陽のない街, Günışığı Olmayan Şehir), Sata Ineko'nun (佐多稲子, 1904–1998) Watakushi no Tokyo Chizu (わたくしの東京地図, Benim Tokyo Haritam, 1949) sayılabilir. Bu yazarlar toplumsal gerçekliği benimseyerek yoğun ideolojik bağlılıkları nedeniyle edebi ustalıklarını ikinci plana atmışlardır (Kato, 1954, s. 295).

Savaş sonrası dönemde, "après-guerre" (savaş sonrası) romancıları olarak adlandırılan yeni bir kuşak ortaya çıkmıştır. 1946'da yayımlanmaya başlayan *Kindai Bungaku* (Modern Edebiyat) dergisi etrafında toplanan Noma Hiroshi (野間宏, 1915-1991), Shiina Rinzō (椎名麟三, 1911-1973), Nakamura Shin'ichirō (中村真一郎, 1918-1997), Takeda Taijun (武田泰淳, 1912-1976), ve Mishima Yukio (三島由紀夫, 1925-1970), gibi yazarlar, bireysel özgürlük ve bağımsızlığı savunmuş, Marksist tarihsel zorunluluk anlayışına karşı eleştirel bir tavır geliştirmişlerdir. Bu yazarlar sosyalizm, komünizm, liberalizm, milliyetçilik ve militarizm gibi ideolojiler tarafından aldatıldıklarını düşünerek "benliğin yaratıcı ifadesi" olarak sanata yönelmişlerdir. Eserlerinde bireyin toplum içindeki konumuna ve toplumsal etkilere giderek daha fazla vurgu yapılmıştır (Kato, 1954, s. 296).

Aynı dönemde, Ibuse Masuji (井伏 鱒二, 1898-1993), Shishi Bunroku (獅子文六, 1893-1969), Itō Sei (伊藤 整, 1905-1969) ve Ishizaka Yōjirō (石坂洋次郎, 1900-1986) gibi yazarlar geniş okur kitlesi tarafından en çok beğenilen isimler hâline gelmiştir. Shōwa döneminin başında yazmaya başlayan bu yazarlar, hiciv, ironi ve mizahı ustalıklı harmanlayarak toplumsal eleştirilerini aktarmışlardır. Japon edebiyatında yaşlılıkla birlikte daralan bireysel temalara karşı eleştirel ve toplumsal farkındalığı yüksek bir bakış açısı korumuşlardır. Özellikle Shishi'nin *Jiyū Gakkō* (自由学校, Özgürlük Okulu) adlı eseri, yoksulluk ve yaşam mücadelesi içindeki insanın insani yönünü mizahi bir dille ele alan örneklerden biri olmuştur (Kato, 1954, s. 296). James Joyce'un *Ulysses* adlı modern romanının Japoncaya ilk çevirisini yapanlar arasında olan Itō'nun 1937 tarihli hikâyesi *Yūki no machi* (幽鬼の街, Hayalet Şehir) Joyce'un bilinç akışı tekniğinin etkisinde kalınarak "Shin shinrishugi bungaku" (新心理主義文学, Yeni psikolojik edebiyat okulu) olarak adlandırılan bir edebi tarzda yazılmıştır (Dodd, 2013, s. 451). Bireyin iç dünyasını betimleyen bu edebiyat okulu, Shinkankakuha sonrası dönemde ortaya çıkmış ve bilinç akışı ile psikanalitik etkileri öne çıkaran bir akım olmuştur.

Dönemin edebiyatının ilgilendiği sorunlar arasında benlik ile kimlik sorunu, Batılılaşma, günümüz ve geçmiş tahlilleri yer almaktadır. Bu durum Japonların geleneği korumakla modern olmak arasında sürekli bir ikilem yaşamalarına neden olmuştur. Bir yandan özne Batı'yla özdeşleşerek geleneğe hapsolmaktan kurtulmak istemekte, öte yandan ise aynı özne, bir Japon olarak gerçeklik duygusunu kaybetmekten de korktuğu için reddettiği geçmişine geri dönmek zorunda kalmaktadır. Yaşanan bu ikilem postmodernizm tarafından daha da belirginleştirilmiştir. Her ne kadar postmodernizm ağırlıklı olarak Batılı bir olgu olarak görülse de bu olgunun sadece Amerika ve Avrupa ile sınırlı olmayan tüm gelişmiş ve modern ülkelerde yaşanabilecek bir deneyim olarak tanımlanması gerekir.

Küreselleşmenin yoğunlaşması ile buna eşlik eden kültürler arası alışverişlerin ve benimsemelerin, çağdaş Japon kültürel manzarasını büyük ölçüde şekillendirdiği inkâr edilemez. Fredric Jameson'ın vurguladığı gibi geç kapitalizmin kültürel mantığına ilişkin farkındalık (2016, s. 62-92) da Japonya'da giderek artmaktadır. Yirminci Yüzyıl'da Japonya büyük ölçüde modernizmden etkilenmiş olsa da yüzyılın ikinci yarısında ise özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan postmodernliğinin etkisine girmiştir. Edebiyatta çağdaş Japon benliğinin çelişkili dinamiklerinin tartışılmasında postmodernizmin etkisi kaçınılmazdır.

Postmodern Japon edebiyatı, Japon toplumunun modernleşme ve küreselleşme süreçlerini, geleneksel değerlerle olan çatışmalarını ve Batı etkisinin artışını ele alır. Bu bağlamda kültürel ve toplumsal eleştiri için edebiyat bir araç olarak kullanılır ve birey ile toplum arasındaki dinamikleri sorgular. Postmodern tarzda eserler üreten Japon yazarlar çalışmalarında genellikle cinsiyet, cinsellik ve kimlik konularıyla ilgilenir ve bu kavramların karmaşıklığını ve akışkanlığını tasvir ederler. Bu yazarlar arasında bulunan Kurahashi Yumiko (倉橋由美子, 1935-2005) benlik, anlatı ve yazarlık konularında modern Batılı ve Japon normlarına meydan okuyarak metinlerarasılık ve pastij gibi postmodern unsurları *Sei Shōjo* (聖少女, *İlahi Bakire*, 1965) ve *Shunpotion* (シュンポション, *Sempozyum*, 1985), gibi eserlerinde kullanmaktadır (Sakaki, 1992, s. 296). Özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllarda Japonya'daki postmodern edebiyat, ülkenin kültürel krizini yansıtan güçlü bir kimlik odaklılığa sahip olmasının yanı sıra, anlatının zamansal ve mekânsal çerçevelerinin bozulması, kimlik, dil ve sınırların bulanıklaşması, üstkurmaca ve metinlerarasılık unsurlarını birleştirerek geleneksel anlatı yapılarına meydan okunması gibi özellikler barındırmaktadır.

Postmodern Japon edebiyatı, edebi geleneklerin sınırlarını zorlayan, deneysel ve yenilikçi yaklaşımıyla karakterize edilebilir. Bu tarz kurgularda genellikle parçalı anlatıların, çoklu bakış açılarının ve doğrusal olmayan hikâye anlatımının kullanımından sıklıkla faydalandığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, Postmodern Japon yazarların eserleri genellikle çeşitli popüler kültür unsurlarını içerir ve bunların çağdaş Japon toplumu üzerindeki etkisini de yansıtır. Bu yazarlar arasında edebi başarılarıyla en çok 90'lı yıllara damgasını vuran Shōno Yoriko (笙野頼子, 1956), "avant-pop" postmodern bir yazardır. Çoğunlukla otobiyografik olan romanlarında, Japon toplumundaki erkeklerin kadınlar üzerindeki ikili karşıtlığı ve erkek merkezli edebiyat çevresinin kurduğu hiyerarşi gibi Japon postmodernitesiyle ilgili mitleri yapısöküme uğratar. Eserlerinde çoğunlukla erkeklerin yönettiği bir dünyadaki sosyal izolasyon (hikikomori, 引きこもり), sosyal baskı ve sosyal dışlanma konularını irdeler. Japon edebiyat dünyasına (*bundan*, 文壇) göre, Japon saf edebiyatı (*junbungaku*, 純文学), popüler edebiyatın unsurlarını dışlar. Shōno romanlarında, bu hiyerarşi sisteminin postmodern dünya ile uyumsuzluğunu gösterir ve bu sistemin toplumdaki daha az ekonomik fayda sağlayan zayıf bireyleri damgalamak için bir araç haline geldiğini kanıtlamaya çalışır (Dymowski, 2023, s. 193).

Japonya'daki postmodern durumu tasvir eden yazarlar arasında olan Takahashi Gen'ichirō (高橋 源一郎, 1951) ise öz bilinçli romanlarında kimliğin ve edebi ifadelerin kalıplaşmış tasvirlerinin ve yorumlama kalıplarının yeniden anlamlandırılmasına ve yenilenmesine çalışmaktadır. Sayōnara, gyangutachi (さようなら、ギャングたち, Elveda Gangsterler, 1982) ve Jon Renon tai Kaseijin (ジョン・レノン対火星人, John Lennon Marslılara karşı, 1985) gibi eserlerinde Takahashi, aktivist yıllarındaki deneyimlerini yeniden ele alarak devletin, eğitim sisteminin ve hatta edebiyat eleştirisinin kullandığı söylemleri hedef almaktadır (Yamada, 2011, s. 1, 2).

Yoshimoto Banana (吉本ばなな, 1964) popüler mangaları (çizgi roman) edebi biçime uyarlayan yeni bir roman türü sunmuş ve Shōjo (少女, Genç Kız) olarak adlandırılan yeni bir trendi izleyen postmodern eserler vermiştir. Yoshimoto'nun yenilikçi anlatı tarzı ile geleneksel cinsiyet rolleri ve cinselliği ele aldığı eserlerinde hayal gücü ile gerçeklik arasında sıkışıp kalmış gençlerin karşılaştığı sorunlar anlatılmaktadır (Dymowski, 2023, s. 187). Kichin (キッチン, Mutfak, 1988) ve Sayōnara Tsugumi (さよなら、つぐみ, Hoşça kal Tsugumi, 1989) gibi eserlerinde keder ve kaybı, genellikle sevdiklerinin ölümüyle başa çıkmaya çalışan genç kahramanların bakış açısıyla incelemiştir. Andrew Hock Soon Ng'nin de (2007, s. 65) belirttiği gibi Yoshimoto'nun *Shirakawa Yofune* (白河夜船, Derin Uyku, 1989) adlı romanındaki *Aşk Şarkıları* adlı öyküsü, anlamı sorunsallaştıran ve gösterenleri çok yönlü olasılıklara dönüştüren postmodern anlatıyı temsil etmektedir.

Postmodernizmle birlikte gelen geleneksel anlatı yapılarından bu kopuş, geleneksel Japon Edebiyatında aslında beğenilmeyen bir durumdur. Bununla birlikte, hem Japonya'da hem de uluslararası alanda, geleneksel Japon edebi öğeleri ve çağdaş postmodern teknikleri birleştirerek Japon edebiyatını dönüştüren eserler kaleme alınmaktadır. Yüzyılın başından itibaren Japon yazarlar Tokyo gibi şehirlerin distopik ve fütüristik tasvirleri ile postmodern bilim kurgu edebiyatına katkıda bulunmuşlardır.

Japonya'da yirminci yüzyılda meydana gelen değişiklikler Batı'daki gelişmeleri hem yansıtmış, hem de değiştirmiştir. Savaş sonrası dönemde Japonya'da kariyer odaklı, materyalist bir tüketim kültürü doğmuştur ve bu kapitalist kültür Japonya'yı postmodernizmin mükemmel bir Doğu temsili haline getirmiştir. Napier'in (1996, s. 5) belirttiği gibi, "Çin'deki son gelişmelere rağmen, Batılı güçler tarafından eşit sayılan Batılı olmayan tek ülke hâlâ Japonya"dır Japonya'nın kapitalizmle olan ilişkisi, onu postmodernite özelliklerinin yerleşmesi için ideal bir yer haline getirmiştir. Japonya'da postmodernizm kategorize edici bir kavramdan ziyade, belirli bir sosyal sistemin mantığını ifade eden dönemselleştirici bir kavram olarak görülebilir (Sanehide ve Ken, 1997, s. 511).

Japonya'nın tarihsel deneyiminde Batı'ninkinden büyük ölçüde farklılıklar bulunsa da gelişmiş teknoloji, kültürel, toplumsal, ekonomik dönüşümler ve kapitalizmin etkisi postmodernizmin benimsenmesine katkıda bulunmuştur. Clammer'in vurguladığı gibi, kapitalist tüketimin had safhada olduğu Japonya aslında her zaman postmodern bir toplumdur. Estetiğin ön planda olduğu Japon edebiyatında meta anlatı hiçbir zaman önemli değildir ve bağlamın postmodernitenin karakteristik bir özelliği olan göreceliliği yarattığı bir sanat formu Japonya'da her zaman hâkim olmuştur (Clammer, 1991, s. 66). Postmodernizmin pek çok unsuru Japonya'da da her zaman mevcuttur ve Japonya'nın kendine has bu özellikleri Batı'dakinden önemli ölçüde farklılıklar göstermektedir. Hem Batı hem de Doğu modernleşmenin getirdiği postmodern durumu deneyimlemektedir. Ancak Japonya, modernizmin getirdiği yabancı kültürlerin istilasıyla uğraşırken aynı zamanda kendi eski geleneklerinin sorgulanmaya başladığı II. Dünya Savaşı'nın sonucunda ortaya çıkan sorunlarla da mücadele etmiştir (Flynn, 2010, s. 59). Japonya'da postmodernizm unsurları uzun yıllardan beri varlığını sürdürürken, çağdaş postmodern dönem Japonya'da asıl olarak 1990'lı yıllarda ön plana çıkmıştır. 90'lı yıllarında meydana gelen iki ulusal felaket olan Büyük Hanshin depremi ve Tokyo metrosu sarin gazı saldırısı gibi olaylar ve ekonomik balonun patlamasıyla birlikte edebiyatta dönemin sancılarının etkisi görülmektedir. Bir önceki nesil savaşın ardından Japonya'nın ekonomik durumunu iyileştirmeye kendini adanmışken bu nesil ise ekonomik gelişmeye karşı kayıtsız kalarak daha çok kendine dönük bir yaklaşım içindedir. Bu dönemin edebiyatı, geleneksel anlatı kalıplarını sorgular, modernizmin rasyonalist ve lineer yapısına karşı çıkarak çoklu gerçeklikler, parçalanmışlık ve belirsizlik temalarını işler. Bu dönemin yazarları arasında Murakami Haruki, Nakagami Kenji (中上健次, 1946 –1992), Shimada Masahiko (島田雅彦, 1961), Takahashi Gen'ichirō, Murakami Ryū (村上龍, 1952) ve Yoshimoto Banana gibi yazarlar sayılabilir. Ayrıca Güven'in 21. yy'ın alternatif postmodern Japon edebiyatı yazarları olarak adlandırdığı Tawada Yōko (多和田葉子, 1960), Levy Hideo (リビ英雄, 1950) ve İkezawa Natsuki (池澤夏樹, 1945) gibi yazarlar ise sıra dışı eserleri ile postmodernizme farklı bir anlayış getirmektedir (2018, s. 18).

Murakami Fuminobu, Postmodern Japon yazını üzerine yaptığı çalışmada “Japonya'daki postmodern edebiyat eleştirisinin, teleolojik tarih kavramlarının ölümüyle birlikte, öz kimliğin çöküşüne ve yapısalcı metin eleştirisine odaklandığı”nı belirtmektedir (2006, s. 13). Murakami Fuminobu, Modern Japonya'da öz kimliğe aşırı vurgu yapılmasına karşı bir tepkinin parçası olarak postmodernliğin öne çıktığını ve sonuç olarak postmodernizmle birlikte benzerlik ve benzersizlik eksikliği kavramlarının vurgulandığını öne sürmektedir (2006, s. 13). Kimliğin kolektif olduğu geleneksel kültür yapısındaki Japon toplumunda, modernleşme ile birlikte Batı'nın bireysel kimlik anlayışının etkisi Japon bireyler için kimlik tanımlarını sorunsallaştırmıştır. Modernleşen Japon toplumu birey üzerinde benliği parçalayıcı ve yabancılaştırıcı bir etki yaratarak bireyi kendi kimliğini aramaya itmiştir. Toplumda ortaya çıkan bu postmodern etkinin, bireyin geleneksel Japonluk duygusundan biraz da olsa uzaklaşmasına neden olması mümkündür. Ulusal kimlik konusunda çıkan bu tartışmalar 1980'lerde ve 1990'larda yoğunlaşmış ve Japon edebiyatını da etkilemiştir. Savaş sonrası dönemde Japonya her zaman dış ve iç imajıyla mücadele etmiştir. Günümüzde Japonya'daki postmodern anlatılarda Japonya'nın bu iki imaj aralığı arasına sıkışıp kalan ve bir şeylerin yitirilmiş olduğu hissini yaşayan karakterler yaratılmaktadır. Postmodernizm Batılı köklerden gelişen bir olgu olsa da Japonya'ya özgü postmodern deneyim inkâr edilemez bir olgudur.

Japonya'nın hissettiği bu postmodern deneyim, Murakami'nin yazılarında ve daha genel anlamda Japonya'da postmodern romanın gelişiminde ortaya çıkan bir deneyimdir. Postmodern unsurların modern dönem öncesi Japon kültüründe bulunduğunu vurgulayan Karatani, bu durumun Japonya'da postmodernizmin kabulünü kolaylaştırdığını ileri sürerek modern ben-roman'ın Batı standardı olmadığını, aslında hem Japonya'da hem de Batı'da 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bir tür olduğunu öne sürmektedir (Karatani, 1989, ss. 135-145). Ben-roman yazarı Murakami de eserlerinde hem Doğu'nun hem de Batı'nın unsurlarını birleştirerek daha küresel bir anlatı tarzı yakalamaktadır. Bu nedenle Murakami'nin çalışmalarının tarzı başlı başına Japon, Doğulu veya Batılı olarak kategorize edilemez. Murakami'nin yazdıklarını sınıflandırmak, onun eserlerini incelerken kültürler arası, çok disiplinli bir yaklaşım gerektirir. Aslına bakılırsa, her iki kültürü de büyük ölçüde birleştiren yazı tarzı ile kesin bir kategorizasyonu da reddettiği için onun anlatısı ancak postmodern olarak yorumlanabilir. Murakami'nin çalışmaları geleneksel olmayan ikili karşıtlıklara meydan okumakta ve geleneksel idealleri sorgulamaktadır. Eserlerinde teknolojiden boğulan, ideallerini yitiren, gerçeklikten kopmuş bireyin postmodern dünyası tasvir edilir. Murakami Haruki'yi, postmodern unsurlarını hızla özümseyip eserlerine uyarlamayı başaran, Japon gelenekçiliğinin zaman boyunca katı bir şekilde dayattığı kültürel ve edebi sınırları aşan bir Japon yazar olarak değerlendirmek mümkündür.

Çağdaş Japon yazar Kenzaburō Ōe, “Junbungaku” denilen “eğlence” yerine “öğretme”yi vurgulayan “saf edebiyat” (junbungaku, 純文学) geleneğini savunmuştur (Strecher, 1998, s. 373). Ōe, "saf" edebiyatın belirli bir toplumsal sorumluluğa sahip olması gerektiğini ve esasen didaktik bir model olması gerektiğini düşündüğü için onun bu tutumu, Japonya'da postmodern edebiyatın gelişimini bir dereceye kadar engellemiştir (Strecher, 1998, s. 372). Ōe ayrıca, Murakami'nin edebi karakterlerinin bilinç üzerine kurulduğunu, topluma ve hatta kişisel hayatlarına karşı hiçbir zaman aktif bir tavır almadıklarını belirterek onların pasif bir şekilde, dış dünyadan gelen etkileri kabul ettiklerini öne sürmektedir (1986, ss. 238-248). Ōe, hem Murakami'yi hem de Yoshimoto'yu “alt kültür” yazarları olarak reddettiği gibi, bu okur kitlesinin de yok olacağını öne sürmektedir: “Murakami ve Yoshimoto gibi insanların bir araya getirip yetiştirdiği kitle, genel olarak Japon kurgusunun dayanak noktası mı olacak? Yoksa bu okur kitlesi, tercih ettiği yazarlarla birlikte, kendi alt kültürüyle birlikte yok mu olacak? (Ōe, 2005, s. 50). Ōe, bu yazarları, Japonya'daki “ciddi edebiyat ve edebi okuyucu kitlesinin” “kronik düşüşünün” belirtileri olarak görür ve onların eşi görülmemiş derecede çok satan eserlerinin düşük edebi kaliteye sahip olduğunu ima eder (Ōe, 2005, ss. 49, 50). Hatta Murakami'nin çalışmalarının, Japonya'nın bugünü ve geleceği için modeller sağlamayı başaramadığı için geniş anlamda aydınlara hitap etme girişiminde başarısız olduğunu da belirtmiştir (Rubin, 1992, s. 499). Ancak günümüzde Murakami Haruki postmodern Japon edebiyatını çağdaş eleştirel değerlendirmenin ön saflarına taşıyan bir yazar olarak kabul edilmektedir. Murakami'nin Japon edebiyat geleneklerine karşı gelen kimliği, onun dünya çapında eleştirmenler ve okurlar tarafından kabul edilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Murakami Haruki eserleri 50'den fazla dile çevrilmiş ve çoğu hem Japonya'da hem de uluslararası platformlarda ödüllendirilmiş olan çağdaş bir Japon yazardır. Aynı zamanda Tim O'Brian, Raymond Carver ve F. Scott Fitzgerald gibi pek çok yazarın İngilizce eserlerini Japonca'ya kazandıran bir çevirmendir.

Japon toplumundaki kapitalizmin ve yüksek tüketimin öznel üzerindeki olumsuz etkileri ve toplum kurallarının baskılayıcı olması Murakami'nin karakterlerinin benlik sorunları yaşamalarına yol açmaktadır. Bu durum Murakami'nin yalnız karakterlerinin dünyalarını daha da parçalayarak elinden alınmışlık, eksiklik ve boşunluk duyguları hissetmelerine neden olur (Depci, 2019). Anlatısında büyümlü gerçekçiliği, mizahı, yabancılaşmayı ve topluma karşı mücadeleyi kullanan yazar, Jameson

ve Baudrillard'ın tanımladığı postmodern durumu göstermeye çalışır. Murakami'nin başkışileri genellikle, devlet yönetiminin önde gelen devletler arasında yer edinme arzusu, vahşi kapitalizmin bireyler üzerindeki olumsuz etkileri ve bireylerin ideallerini yitirmeleri sebebiyle otoriteye ve kendi öz benliklerine karşı yabancılaşmaktadırlar.

Postmodern teori geleneksel olarak Batı deneyimiyle ilişkilendirilse de Murakami'nin eserleri bu gelenekçi tutuma karşı gelerek kendi postmodernliğini kurmaktadır. Yazar romanlarında Japon toplumundaki Amerikan kültür öğelerinin yoğunluğunu göstererek Batı'dan ithal edilen modernleşme ile aşırı üretim- tüketim toplumu haline gelinmesinin eleştirisini yaparak kendi postmodern tarzını yaratır. Vahşi kapitalizm ve aşırı üretim-tüketim toplumu haline gelinmesinin neticesinde kahramanlar kendilerini sömürü düzeninin tutsağı gibi hissederler. Sosyal medyanın ve genellikle Amerikan popüler kültürünün gözle görülür şekilde artmasıyla birlikte, postmodern deneyim hızla anında paylaşılan bir deneyim haline gelmektedir ve Murakami'nin anlatısı ise postmodern kültürün bu ortak yönünü temsil etmektedir.

Günlük yaşama yönelik gözlemlene yeteneğiyle sıradan olanı eserlerinde incelikle çözümleyen yazar, eserlerinde postmodern toplumdaki bireyin yaşam mücadelesini mitleştirerek bir metaforlar dünyası yaratmaktadır. Toplumun yabancılaştırıcı etkilerinden ustalıkla sıyrılmaya çalışan Murakami'nin zamanın gerekliliklerini yerine getirdiğini söylemek mümkündür.

Yazar, rastlantısallığın ve düzensizliğin yoğun olarak gözlemlendiği, semboller ve metaforlar ile bezeli romanlarında üstkurmaca ve metinlerarasılık gibi postmodern unsurlar ile anlatı geleneklerinden saparak dilin ve anlatının sınırlarını aşmayı hedefler. Yazar anlama ulaşmak için okuru yönlendirmek yerine, okurun dikkatini kendi yorumlama sürecine çekme eğilimindedir. Okurdan kendi anlamını üretmesi beklediği için Murakami'nin anlatılarında boşluklar bulunur. Rastlantısallığın ve düzensizliğin hâkim olduğu postmodern romanlarında karakterlerin ne zaman ne yapacakları belli olmadığı gibi gerçekdışı durumlar son derece olağan gösterilerek anlatının sınırları ihlal edilir. Murakami'nin postmodern anlatılarında kurgusalılık ön planda olduğu için yazar dilin sınırlarıyla da oynayarak ne anlatılacağından çok nasıl anlatılacağına da eğilir.

Murakami'nin anlatısı, üç diyalektik kavramı temel alır. Bunlar, arzu, arayış ve yitirmedir. Eserlerinde kahramanların kendi benlikleri ile toplum tarafından onlara dayatılan hazır kimliklerin yarattığı çatışma görülmektedir. Murakami'nin izleğine bakıldığında, *Yaban Koyununun İzinde* (羊尾をめぐる冒険, 1982), *Haşlanmış Harikalar Diyarı ve Dünyanın Sonu* (世界の終りとハードボイルド・ワンダーランド, 1985), *Dans, Dans, Dans* (ダンス・ダンス・ダンス, 1988), *Zemberek Kuşunun Güncesi* (ねじまき鳥クロニクル, 1995), *Sputnik Sevgilim* (スプートニクの恋人, 1999), *Sahilde Kafka* (海辺のカフカ, 2002), *Renksiz Tsukuru Tazaki ve Haç Yılları* (色彩を持たない多崎つくると、彼の巡礼の年, 2013), *Kumandanı Öldürmek* (騎士団長殺し, 2017) gibi romanlarında yol gösterici bir kadın karakterin yardımıyla başkışinin ruhsal ve fiziksel bir maceraya sürüklendiği görülür. Eksiklik ve yitirme duygularıyla mücadele eden başkışi aslında kendi benliğinin arayışı içerisindedir. Başkışi kendi iç dünyası ile bağlantılı öteki tarafa yaptığı bu yolculuk sonucunda fantastik bir dünyada kendi benliğini bulmayı arzulamaktadır.

Bilinçli olarak metinlerarası bağların kurulduğu romanları çoğunlukla gerçeküstüdür. Postmodern bir yazar olarak Murakami, romanın yerleşik olay örgüsü, karakterler, ortam, zaman ve tema gibi bileşenlerle bilince dayanan modern roman geleneğindeki gerçekçi unsurları reddederek, bu tür bir gerçekçiliğin bireyin asıl deneyimini ve öznelliği yansıtmadığını kanıtlar nitelikte eserler verir. Kurguyu geleneksel unsurlardan arındırıp saptırarak edebi gerçekçiliği yadsır ve fantastik bir dünya kurar. Murakami, eserlerinde aşırı üretim ve tüketime bağımlı hale gelen, geçmiş ve geleneksel değerler ile bağları giderek zayıflayan ve geçmiş ideallerini yitirerek yaşama yeniden tutunmaya çalışan öznenin yabancılaşmasını tasvir eder. Özne bu durumda hem geçmişe özlem duyar hem de yitirme ve eksiklik duyguları ile mücadele eder.

Temsilcileri arasında Murakami Haruki'nin de bulunduğu 1980'lerin Japon edebi kuşağı, yeni temalar ile edebi alana yeni bir yönelim getirme zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Bilgi ve teknoloji toplumunun bir getirisi ve değerlerin eşitlenmek istenmesinin sonucu olarak ortaya çıkan ve kapitalizmin kültürel mantığı olarak görülen postmodernizm, benlikte bir bölünmeye ve kimlik krizine yol açmaktadır. Miyoshi'nin de belirttiği gibi, vurguyu merkezilikten marjinalliğe kaydırmak, değerleri karıştır, belirsizliği geliştir ve sonuç olarak göreliliği arttırıp sürekli yapı bozmayı teşvik eder. Artık hiçbir şey sabit değildir, her şey mümkündür ve herhangi bir yönde gelişebilir (Miyoshi 1989, s. 153).

Japonya'nın büyük şehirlerindeki postmodern durumu tasvir eden Murakami, Strecher'in de belirttiği gibi Postmodern

kurgusu, anti-mimetik bir tarzda, dünyayı algılamanın ve anlamanın zorluğunu ifade etmeye çalışır ve taklitçilik ve formüselliliğin ve dolayısıyla “yüksek sanat” ve “kitle kültürü”nün birleşimiyle anlatısında postmodern bir ton üretir (1998, s. 370). “Dahası, bu edebi yapının içinde, Japonya’daki çağdaş, postmodern, 1970 sonrası dönemin, 1960’ların daha idealist, ahlaki ve toplumsal açıdan eleştirel dünyasıyla karşılaştırıldığı ikili bir dünya görüşü yer alır” (Strecher, 1998, s. 370). Toplumun bireyi yıpratın ve yabancılaştıran özelliklerinden kaynaklanan öznenin tamamlanmamışlık durumunu resmeden yapıtlarında Murakami, kendisini her şeyden önce bir Japon yazar olarak görmektedir:

Kitaplarımın aslında Japonca olmadığı düşüncesi bana çok yüzeysel geliyor. Kendimi kesinlikle Japon bir yazar olarak görüyorum. Farklı bir üslupla, belki farklı materyallerle yazıyorum ama Japonca yazıyorum ve Japon toplumu ve Japonlar için yazıyorum. Bu yüzden insanların benim tarzımın esasen Batı edebiyatından etkilendiğini söylerken yanıldıklarını düşünüyorum. (...) Japon edebiyatını dışarıdan değil içeriden değiştirmek istedim. Bu yüzden temelde kendi kurallarımı oluşturdum. (Gregory, 2002, s. 115)

Murakami Haruki'nin ilk romanlarındaki karakterler aslında sosyal bağlılıktan ve bir yere ait olma bilincinden yoksun gibi görünmektedirler, ancak giderek politik ve toplumsal olarak farkındalıkları artmaktadır. Yazar siyasi romanlar yazmadığını ancak anlatısının hatta ilk dönem eserlerinin bile politik unsurlar içerdiğini kabul etmektedir. Yalnız bu unsurlar hiçbir zaman doğrudan ele alınmamıştır. Yazar, karakterlerinin içinde bulunduğu koşulların oluşmasında siyaset ve ekonominin katkısını inkâr etmez ancak bu konular hakkında doğrudan yazmakla hiçbir zaman ilgilenmediğini de ifade eder (Gregory, 2002, s. 117).

Murakami'nin postmodern kurgularının arasında üçüncü romanı olan *Yaban Koyununun İzinde* 羊をめぐる冒険 (*Hitsuji o Meguru Bōken*) “Fare üçlemesi” olarak da bilinen serinin üçüncü kitabının dikkat çekici postmodern özellikler sergilediği anlaşılmaktadır. İlk uzun romanı olma özelliği taşıyan Murakami'nin bu eseri asıl anlamıyla “Koyun Etrafında Dönen Macera” olarak da Türkçeye çevirilebilir. 1982 Noma Edebiyat Ödülü'ne layık görülen roman konusu itibariyle bir dedektiflik romanıymış gibi görünse de aslında postmodern bir yapıttır.

Reklam şirketinde yazarlık yapan ve eşinden boşanmış isimsiz başkişi kayıp arkadaşı Fare tarafından kendine gönderilmiş bir manzara resmini bir reklam broşüründe yayınlaması romandaki olayların başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Bu resimde yıldız şeklinde bir lekesi olan alışılmadık bir koyun Japonya’da siyasi ve ekonomik güç sahibi ve “Sensei” (kitabın Türkçe çevirisinde Patron olarak kullanılmış) lakaplı bir adamın sekreterinin dikkatini çeker. Bu tuhaf koyun bir zamanlar patronun içine girmiş ve gücünün gizli kaynağı olmuştur. Ancak, medya, ekonomi ve siyaset üzerinde güç sahibi olan patronu koyun terk edince adam gücünü kaybederek ölüm döşegine düşmüştür.

Kawakami'nin (2002, s. 317) belirttiği gibi, Japonya'nın bir koyun iradesine sahip bir Patron ile yönetilme imajı, belirli bir tarihsel zamanı yöneten, hatta yaratan ideolojik yapıya dair dokunaklı bir metafor oluşturur. Postmodernizmde Sensei'nin rahatsızlığı ve ardından gelen ölümü alegorik olarak Japonya'daki sağcı ideolojinin faydacı değerinin sona ermesine gönderme yapmaktadır.

Baştan çıkarıcı ve kendisine doğaüstü sezgisel güçler veren kulaklara sahip olan kız arkadaşı “Kulakları Güzel Kız” (Murakami, 2004, s. 59) ile başkişi koyunu bulmak üzere Japonya'nın kuzeyindeki Hokkaido’ya gider ve koyun arama macerası böylece başlar. Burada koyun ile bir şekilde teması olmuş Koyun Profesörü ile tanışarak birlikte koyunun izini sürerler.

Yaban Koyunun İzinde de olduğu gibi bulunduğu mekândan ayrılarak uzaklara yolculuğa çıkan ve geçirdiği aşamadan sonra tekrar geri dönen kahramanın yolculuğu Murakami'nin pek çok romanında görülen ortak bir temadır. Murakami'nin izleğinde başkişiler gerçekliğe aykırı olmasına rağmen bu durumu hiç sorgulamadan kabul ederek kaybolan birini ya da bir şeyleri aradıkları bir maceraya atılırlar. Başkişilerin aşırı simüle edilmiş postmodern dünyada gerçeği ve benliklerini aramaları söz konusu olduğunda, başkalarıyla ve geçmişle etkileşime girmeleri ve ilişkilerinin neden bu kadar parçalanmış olduğunu çözmeleri gerekmektedir. *Yaban Koyununun İzinde*'de, başkişi evliliğinin başarısızlığını ya da yeni isimsiz kız arkadaşının ortadan kaybolmasını sorgulamayı reddederken, *Haşlanmış Harikalar Diyarında* ve *Dünyanın Sonu*'ndaki başkişi, gerçek bir benlik duygusu aramak yerine, duyguların veya hafızanın olmadığı bir dünyada yaşamaya karar verir. Murakami, *Sahilde Kafka* romanında ise Kafka Tamura ile aslında kendini keşfetme yolculuğunu seçen bir karakter yaratır.

Yaban Koyununun İzinde romanında söz konusu arayış Japonya’ya has olmayan tuhaf bir koyun arayışı iken, bu romanın bir

devamı niteliğinde olan *Dans Dans Dans* romanında ise aynı kahraman bu sefer eski kız arkadaşı Kiki'yi (Kulakları Güzel Kız) aramaktadır. *Sahilde Kafka* romanında ise Kafka adlı delikanlı kendisini terk eden annesini ararken *Sputnik Sevgilim* de ise başkişi kaybolan aşkı Sumire adlı kadın karakteri bulmak ister. *Zemberek Kuşunun Güncesi*'nde kahraman (Toru) önce karısının kaybolan kedisini ve sonra da kendisini terk eden karısını bulmayı arzular. *Renksiz Tsukuru Tazaki'nin Hac Yılları* adlı romanda ise başkişi Tsukuru bağıni kaybettiği eski arkadaş grubunu ararken aslında gerçekten aradığı kendi benliğidir. *Kumandanı Öldürmek*'te ise bu sefer kahramanın Mariye adlı bir kızı bulup kurtarmak üzere karanlık ve dar geçitlerden geçtiği yolculuğunda aslında aradığı şey küçük yaşta ölmüş kız kardeşi ve kendini terk eden karısıdır. Murakami'nin eserlerinde başkişileri sürekli olarak arayışa iten sebepler arasında kimlik eksikliği, yabancılaşma, yitirme ve arzu bulunmaktadır. Bununla birlikte, aranan şey ne olursa olsun aslında kahraman postmodern Japonya'da kimlik veya postmodern Japonya'nın kimliğinin arayışı içerisindedir. Bu bağlamda, genel olarak Murakami'nin kahramanlarının kimlik arayışı sorununa baktığımızda Murakami'nin postmodernizmi anlamlı bir kimlik oluşturma dürtüsünü bastıran bir unsur olarak gördüğü çıkarımını yapmak mümkündür.

Bu dünyada kesin bir benlik, rol veya gerçeklik bulamayan Murakami'nin karakterleri, aradıkları cevapları bulmak için çoğu zaman gerçek dışı dünyaya yolculuk yapmak zorunda kalır. Kahramanların postmodern Japonya'da kimlik arayışının temeli olan bu yolculukta gittiği yer yaşadığımız dünyanın gerçekliğinden farklı, öteki bir dünyadır. Söz konusu öteki dünya, Murakami'nin romanlarında Hokkaido' da bir dağ evi (*Yaban Koyununun İzinde*), bir kuyu (*Zemberek Kuşunun Güncesi*), çok uzak bir ülke (*Sputnik Sevgilim*), Koyun Adamın odası (*Dans Dans Dans*), Tokyo metrosunun altı (*Haşlanmış Harikalar Diyarı ve Dünyanın Sonu*) veya karanlık bir delik (*Kumandanı Öldürmek*) olarak karşımıza çıkabilir.

Kiyoshi (2012, s. 2), Murakami'nin romanlarındaki başkişilerin yardımcı karakterler ile olan aşk ilişkilerini Antik Yunan'daki Platon'un 'Şölen' eserinde Aristophanes'in bahsettiği insanoğlunun içinde bulunan hem erkek hem dişiye barındıran Androgynous denilen ve Zeus'un daha sonra ikiye böldüğü çift cinsiyetli insanların ilişkilerine benzetir. İlk başta bütünden ortadan ikiye bölünen insanın yapısı böylece ikileşir ve her yarı kaybettiği diğer yarıya özlem duyar hale gelir. '*Zemberek Kuşunun Güncesi*' romanında kahramanın eşi Kumiko ile Fahişe Girit Kano; '*Sahilde Kafka*'da Kafka adındaki Çocuk ile Nakata; *1Q84* romanında Aomame ile Ayumi veya küçük kız Fukaeri arasındaki "öteki benlik" ilişkisi Murakami'nin roman dünyasındaki çekirdeksel sorunları oluşturan ilişkiler arasında sayılabilir.

Murakami'nin başkişileri yaşama postmodern bir tepki olarak savunulamaz varoluşları içinde de belenseler de hayatlarını alışveriş, yemek pişirme, ütü yapma veya sıradan ev işleri gibi önemsiz görevlerle doldurmaktadırlar. Başarısız kariyer ve ilişkileri karşısında, yaşadıkları gerçekliği göz ardı ederek yollarına devam etmeleri karakterlerin yaşadığı postmodern ruh halini simgelemektedir ve onları çevrelerinden soyutlayan bu durum karşısında benlik çatışması yaşamalarına sebep olmaktadır.

Murakami Haruki'nin eserleri, mantık dışı postmodern bir dünyayı sembolize etmektedir. Murakami'nin genel olarak romanlarına baktığımızda ise kahramanlar çıktıkları yolculuktan hayata dair bir deneyim kazanmış olarak dönerken romanların sonu hep belirsizdir. Genelde isimsiz olan bu kahramanlar kimlik sorunlarını ve duygusal mücadelelerini tamamen çözüme kavuşturamaları da, romanların sonunda bu umutsuzluğun içinde hayata ne olursa olsun devam edilmesi mesajı gizlidir. İmgesel bir dünyanın büyümlü atmosferinden gerçek dünyaya kendi bireyselliklerine daha fazla sahip çıkarak önceden belirlenmiş ve öznenin yaratıcılığını engelleyen her türlü kategoriye karşı gelerek kendi benliğini kazanmaya çalışan Murakami'nin başkişileri yaşamın nihai belirsizliğini de kabul ederek postmodern dünyada kendilerini yeniden konumlandırırlar.

Murakami'nin başkişileri "bilinçli veya bilinçsiz olarak, başkalarını nesnel olarak görerek benlik-öteki çatışmasından kaçmaya çalışırlar, şüphesiz ki kendi öznel benlikleri derinlikten yoksundur" (İwamoto, 1993, s. 297). Bu anlatım tarzı, yazarın ben-öteki karşıtlığını yapısöküme uğratmaya ve kendilerini ötekiden uzaklaştırmaya çalışan birçok kahramanının tutumuyla önemli ölçüde örtüşmektedir. Ayrıca yazar tarafsızlığın kesin bir işareti olan ironiyi de yapıtlarında sıklıkla kullanmaktadır. Bu anlatı özellikleri, anlatıcı-başkişinin kendi benliği ile özbilinci arasında ve aynı zamanda kendisi ile çevresi arasında psikolojik olarak daha geniş bir mesafe oluşturmalarına neden olmaktadır.

Murakami'nin edebi eserleri, kişinin kendini tanımlamasının giderek zorlaştığı kurgusal bir dünyada, benliğin geçerli bir biçimine ulaşma sorununa odaklanmaktadır. Bu bağlamda, Japon yazarın romanları, gerçeklikten kaçmanın ve özellikle de

gerçekliğin gerçek olduğu fikrini geçersiz kılmamanın bir tezahürüdür. Murakami Haruki'nin anlatıları gerçeği bilme yanılsamasının yerine, başka bir dünyanın hayalini yaratarak kendi öznel gerçekliğini kurar.

Farklı bir gerçeklik yaratan romanı *Sahilde Kafka*, Murakami'nin postmodern eserleri arasındadır. Oedipus miti gibi geleneksel mitleri, Japonya'nın savaş sonrası geçmişini, parçalanmış ebeveyn bağlarını ve kendi hayatlarında gerçek kimliklerini bulamayan karakterleri bir araya getirir. Karakterler ancak geçmişle yüzleşerek ve başkalarıyla kalıcı ilişkiler kurarak şimdiki zamanda gerçekten uzaklaşabilmektedir. Bu romanda, kendisini küçük yaşta terk eden annesinin özlemine duyan Kafka Tamura adlı genç bir çocuğun hikâyesi anlatılmaktadır. Kafka babasının oedipal kehanetinden kaçınmak isterken Oedipus trajedisindeki kralın kaderini yaşar. Oedipus mitinin bu şekilde anlatıya dâhil edilmesi, postmodern üstkurmaya tekniği ile metinlerarasılık yaklaşımının kullanıldığını gösterirken postmodern bir bireyin modernist bir kehanetten kaçmaya çalıştığını da kanıtlamaktadır.

Murakami'nin izleğinde gözlemlenen diğer başkişiler gibi Kafka da yalnız ve izole edilmiş dünyasında kendini bulmayı arzulamaktadır. Kafka, Oedipal kehanetten kaçarak aslında modernleşmenin yarattığı toplum düzeninden kaçmaya çalışır. Kafka'nın benliğini kurmaya çalıştığı bu içsel yolculuk, bilinç ve bilinçdışı düzeneklerinde modernizmin gerçekliğinden kopuşu ve postmodernizmin yarattığı kafa karışıklığını temsil etmektedir. Murakami'nin eserinde fantezi dünyası ile gerçek dünya iç içe geçerek mutlak gerçeklik fikri yıkıma uğratılır. Murakami'nin bu eserinde vurgulanmak istenen kaderi kavrama ve ona katlanma arzusu ile postmodern toplumda parçalanma yaşayan bireyin tamamlanma arzudur.

Murakami'nin postmodern edebiyatın özelliklerinden olan metinlerarasılık yöntemine sıklıkla başvurduğu görülmektedir. Postmodern anlatılarda metinlerarasılık, yazarın farklı edebi türleri aynı anda kullanmasını sağladığı gibi edebiyat dışında sanatın diğer türleri ve tarihsellik gibi farklı disiplinlerin de sunulmasına hizmet etmektedir. Bu bakımdan Murakami'nin *Kumandanı Öldürmek* adlı romanı yalnızca metinlerarasılık sergilemekle kalmaz, aynı zamanda metin dışı unsurlardan da yararlanarak postmodern bir dünya yaratır. Metinlerarası ilişkiler yoluyla yazar eserlerine farklı ve çoklu anlamlar yüklerken geçmiş eserlere postmodern bir kimlik de kazandırır. Murakami'nin gerçeklik ve kurgu arasındaki sınırların kaldırıldığı, farklı türlerin farklı üslup yaklaşımlarıyla bir arada sunulduğu bu eseri postmodern çağın edebi anlayışına uygun olarak kaleme alınmıştır.

Murakami'nin *Kumandanı Öldürmek* adlı romanındaki üst kurmaca postmodern bir anlatı tekniğidir. Roman, Mozart'ın *Don Giovanni*'sinden, Akinari'nin Japon öyküleri koleksiyonu olan *Bahar Yağmuru Masalları* (Harusame Monogatari)'deki *İki Neslin Hikâyesi* (Nise no En 二世の縁) öyküsünden ve Fitzgerald'ın *Muhteşem Gatsby*'sinden, Levis Carroll'un *Alice Harikalar Diyarında* eserinden Genette'in hiper metinsellik tanımına uygun dönüşümler yoluyla türetilmiştir. Romanın kurgu düzeni bu anlatıların hiper metinleri olmasına rağmen anlatı bozulmadan üretilmektedir (Depci, 2022, s. 14).

Murakami'nin *Yaban Koyununun İzinde*, *Kumandanı Öldürmek* ve *1Q84* (いちきゅうはちよん) gibi romanlarında postmodern unsurlardan olan meta anlatı yapısı sıklıkla görülmektedir. *1Q84*'teki paralel dünyalar içinde akan kurgu ve karakterlerin her iki gerçekliğin varlığının farkındalığında olmaları, basit gerçekleri reddeden ve birleşik bir dünya görüşü olasılığını mümkün kılan postmodernist yaklaşımın temel ilkelerini yansıtmaktadır. *1Q84*'te olay örgüsünün birden fazla kolda ilerlemesi *Sahilde Kafka*, *Haşlanmış Harikalar Diyarı* ve *Dünyanın Sonu* gibi eserlerinde de kullanılmış olduğu postmodern yaklaşımın benzeridir.

Murakami'nin anlatılarındaki çoklu gerçeklikler ve diğer metinler ile bağlantılar okurda farklı gerçeklik algıları yaratır. Postmodern düşünceye işaret eden bu durum gerçekliği sonsuz, parçalı ve son derece istikrarsız hale getirmektedir. Tekil bir gerçekliğin olmadığı postmodern durum Murakami'nin romanlarında bastırılan ve birbiriyle çatışan gerçeklikler üretir.

Sonuç

Sonuç olarak, geleneği korumaya çalışırken modernliği de elinden bırakmayan Japon toplumundaki bireyin benlik - kimlik sorunu, Batılılaşma, yabancılaşma, teknolojinin artan rolü ve Japon toplumunda kapitalizmin etkisi gibi temaların edebiyattaki yansımaları Japon postmodern edebiyatını şekillendirmektedir. Postmodernizm yaygın olarak Batılı bir olgu olarak görülsede postmodern edebiyattaki pek çok unsurun hâlihazırda Japon edebiyatında mevcut olduğu ve yüksek üretim ve tüketim toplumu olan Japonya'nın kendiliğinden postmodern pratikleri barındırdığı görülmektedir.

Çağdaş Japon edebiyatı yazarlarından Murakami Haruki'nin temsil ettiği edebi konum yabancılaşmış, eksik, yalnız ve benlik bunalımındaki bireyin sıkıntılarının postmodern toplumdaki dışavurumudur. Globalleşmiş dünyada Doğulu ve Batılı olmak arasına sıkışıp kalan ve Batılılaşma sürecinden geçmiş modern Japon toplumundaki bireyin kafa karıştırıcı durumu Murakami'nin postmodern edebiyatının özüdür. Bu parçalanmışlık, yabancılaşma, ikili karşıtlık, kültürel melezlik ya da bir aradalık durumu dikkate alınmadan Murakami'yi anlamak da mümkün olmaz. Yazar siyasi ve sosyal yaşamı gözlemleyip üstü kapalı olarak değinse de bu duruma karşı koymak gibi bir kaygı gütmekten ya da farkındalık yaratmak gibi bir zorunluluk hissetmeden sadece bireyin sıkıntılarını kaleme almaktadır. Yazarın geleneksel olarak Japon edebiyatını karakterize eden sınırları aşarak bireyin gündelik deneyimlerini üstkurmaca ve metinlerarasılık gibi postmodern teknikleri harmanlayarak ele aldığı görülmektedir. Murakami'nin postmodern tarzı esasen Japon edebiyatında bir geleneği ortadan kaldırma amacı gütmeyen, tam tersine Japonya'nın çok katmanlı kültürel yapısını gözler önüne serer. Murakami'nin durağan ve göreceli postmodern anlatıları Japonya'nın kökten değişen toplumsal ikliminde birey ile toplum arasındaki sorunlu ve tam olarak kavramsallaştırılmamış ilişkilerin postmodern bir dışavurumunu yansıtmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zeka Kullanımı: Yazar yapay zeka kullanılmadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed

Conflict of Interest: The author declare no conflict of interest.

Financial Support: The author declared that they received no financial support for this study.

Use of Artificial Intelligence: The author declared that they used no artificial intelligence.

Kaynaklar

- Clammer, J. (1991). Knowledge and society: the role of self, belief and social order in Japanese social thought. *Transactions of the International Conference of Orientalists in Japan*, 36, 58-70.
- Depci, A. (2019). *Haruki Murakami romanlarında öteki ve gölge* (Tez No. 549124) [Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi–Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=yFAMXXI6G4fa8UN82U-VGw&no=yHB3TVWatO8cJxuixluRfA>
- Depci, A. (2022). Transtextuality and mise en abyme in Murakami Haruki's Killing Commendatore. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 1-15. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1170289>
- Dodd, S. (2013). Structures of colonialism in Itō Sei's "Yūki no machi". *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 76(3), 449-466. <http://www.jstor.org/stable/24692279>. <https://10.1017/S0041977X13000463>
- Dymowski, T. (2023). The Deconstruction of Japanese Postmodern Society Myths in Shōno Yoriko's Works from the 1990s. In T. Ferenc (Ed.), *Fresh looks on Japan: Proceedings of the Japan Foundation Budapest Office's workshops for doctoral students of Japanese studies in Central and Eastern Europe 2020 and 2022* (p.p. 181-193). DSpace. <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/86255>
- Flynn, D. (2010). *Haruki Murakami's postmodern condition: representing the postmodern in the translated novel* [Unpublished PhD Thesis]. University of Limerick. <https://dspace.mic.ul.ie/handle/10395/1997>
- Gregory, S., Miyawaki, T., & McCaffrey, L. (2002). It don't mean a thing. If it ain't got that swing: An interview with Haruki Murakami. *Review of Contemporary Fiction*, 22(2), 111–119. <https://link.gale.com/apps/doc/A89928968/LitRC?u=anon~167c4dd9&sid=googleScholar&xid=d3a87c8f>
- Güven, D. Ç. (2018). 21. yüzyıl postmodern Japon edebiyatının aykırı sesleri: İkezava Natsuki, Seirai Yüiçi ve Kobayaşi Takici.

- A. Atay (Ed.), *Japon dili incelemeleri / Nihongo shokenkyū* içinde (pp. 15-35). Transnational Press.
- Hutcheon, L. (1988). *A poetics of postmodernism: History, theory, fiction*. Routledge.
- Hutcheon, L. (1987). Beginning to theorize postmodernism. *Textual Practice*, 1(1), 10-31. <https://doi.org/10.1080/09502368708582005>
- Jameson, F. (2016). Postmodernism, or the cultural logic of late capitalism. In *Postmodernism* (pp. 62-92). Routledge.
- Karatani, K. (1989). *Hihyō to posuto modan* (批評とポスト・モダン). Fukutake Shoten.
- Kato, R. (1954). Modern Japanese Literature. *Books Abroad*, 28(3), 290–297. <https://doi.org/10.2307/40095861>
- Kawakami, C. (2002) The unfinished cartography: Murakami Haruki and the postmodern cognitive map. *Monumenta Nipponica*, 57(3), 309 -337. <http://www.jstor.org/stable/3096769>
- Keene, Donald. (1984). *Dawn to the West*, (Vol.1). Holt, Rinehart, and Winston.
- Kiyoshi, M. (2012). Jiga to sono kage: Murakami Haruki, Neumann, Nietzsche (自我とその影—村上春樹・ノイマン・ニ—チエ). *Bungaku, Geijutsu, Bunka: Kindai Daigaku Bungei Gakubu Ronshū*, 24(1), 1–15. ISSN: 13445146 <https://cir.nii.ac.jp/crid/1520853832072488960>
- Kristeva, J. (1980). *Desire in language: A semiotic approach to literature and art*. Columbia UP.
- Murakami, Fuminobu. (2006). *Postmodern, feminist and postcolonial currents in contemporary Japanese culture: A reading of Murakami Haruki, Yoshimoto Banana, Yoshimoto Takaaki and Karatani Kojin*. Routledge.
- Murakami, H. (2004). *Hitsuji o meguru bōken* (羊をめぐる冒険). Kabushiki-gaisha.
- Napier, S. (1996). *The fantastic in modern Japanese literature: The subversion of modernity*. Routledge.
- Ng, A. H. S. (2007). Tarrying with the Numinous: Postmodern Japanese Gothic Stories. *New Zealand Journal of Asian Studies*, 9(2), 65-86. <https://research.monash.edu/en/publications/tarrying-with-the-numinous-postmodern-japanese-gothic-stories/>
- Ōe, K. (2005). *Aimai na Nihon no watashi* (曖昧な日本の私). Iwanami Shoten.
- Ōe, K. (1986). Sengo bungaku kara kyō no kyūkyō made: Sore o keiken shite kita mono to shite (戦後文学から今日の窮境まで--それを経験してきた者として). *Sekai*, (486), 238-248. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1521417755079617920>
- Rubin, J. (1992). The other world of Murakami Haruki. *Japan Quarterly*, 39(4), 490–500.
- Sakaki, A. (1992). The intertextual novel and the interrelational self: Kurahashi Yumiko, a Japanese postmodernist [Unpublished PhD Thesis]. University of British Columbia. <https://dx.doi.org/10.14288/1.0086633>
- Sanehide, K., & Ken, I. (1997). Postmodernism in Japan. In H. Bertens & D. Fokkema (Eds.), *International postmodernism: Theory and literary practice* (pp. 511-515). John Benjamins Publishing Company.
- Strecher, M. C. (1998). Beyond 'pure' literature: Mimesis, formula, and the postmodern in the fiction of Murakami Haruki. *The Journal of Asian Studies*, 57(2), 354–378. doi:10.2307/2658828
- Waugh, P. (1984). *Metafiction: The theory and practice of self-conscious fiction*. Methuen.
- Williams, J. I. (2000). From modernist outsiders to the new canon writers: Japanese modernist writers in contemporary Japanese literary canonization. *Proceedings of the Association for Japanese Literary Studies*, 1, 521-532. <https://doi.org/10.26812/pajls.v1i.859>
- Yamada, M. (2011). John Lennon vs. The Gangsters: Discursive Identity and Resistance in the Metafiction of Takahashi Gen'ichirō. *Japanese Language and Literature*, 45(1), 1–30. <http://www.jstor.org/stable/41151379>